

участков», Кишинев, журнал «Закон и жизнь», 2009, № 6, стр. 19-27; см. также: Сосна Б., Доменти А. «Некоторые особенности заключения договора купли-продажи жилых помещений», Кишинев, журнал «Contabilitate și audit», 2008, № 10; см. также: Сосна Б., Булба О., Кавкалюк А. «Правовые аспекты договора займа», Кишинев, журнал «Contabilitate și audit», 2008, № 5, стр. 62-65; см. также: Сосна Б., Колленко, Селевестру П., Варварич И. «О некоторых проблемах, возникающих при приватизации жилых помещений и земельных участков», Кишинев, журнал «Бизнес право», 2007, № 12; см. также: Сосна Б., Селевестру П., Попушой К. «Ответственность за незаконное получение кредита путем обмана и за нарушение правил кредитования», Кишинев, журнал «Fin Consultant», 2007, № 7, стр. 71-78

2. Официальный монитор РМ от 02.10.2001, № 120

3. Официальный монитор РМ от 02.09.2008, № 165-166

4. Комментарий к Гражданскому процессуальному кодексу Российской Федерации под ред. Жуйкова В.М., Треушников М.К., Москва, 2007, с. 1003

NOȚIUNEA ȘI NATURA POLITICO-JURIDICĂ A CETĂȚENIEI CA INSTITUȚIE ȘI CONDIȚIE JURIDICĂ A PERSOANEI

Ruslan DELEANU,
doctorand

SUMMARY

Etymologie de citoyen: qui vient du latin civis, celui qui a droit de cité, citoyen.

La notion de citoyenneté trouve son origine dans le cadre de la cité ou «polis» de la Grèce antique, fondée sur l'égalité de ceux qui ont le statut de citoyens. Contrairement aux métèques ou aux esclaves, les citoyens participaient aux débats dans l'agora et aux décisions (lois, guerres, justice, administration) et pouvaient posséder la terre.

La citoyenneté est l'état ou la qualité de citoyen. Elle permet à un individu d'être reconnu comme membre d'une société, d'une cité dans l'Antiquité, ou d'un Etat aujourd'hui, et de participer à la vie politique.

La citoyenneté est le statut juridique qui permet à un individu de devenir citoyen. La citoyenneté donne accès à l'ensemble des droits politiques, tout en créant des devoirs, permettant de participer à la vie civique d'une société ou d'une communauté politique, par opposition au fait d'être simple résident. En général la citoyenneté est liée au droit de vote.

Dans une société démocratique, la citoyenneté est également l'une des composantes du lien social, notamment par l'égalité des droits qui lui est associée.

Este un adevăr evident prin simplitatea sa, că între stat și populația sa se încheagă o multitudine de raporturi de natură diversă, una dintre care este obiectiv necesară. O asemenea legătură nu este întâmplătoare, ea s-a format de la sine, printr-un îndelungat proces, în care atât populația, cât și forța publică au conștientizat legăturile lor reciproce, de intercondiționare.

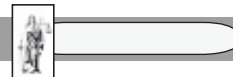
Locuind pe un anumit teritoriu și, mai târziu, organizându-se politic pe acesta, populația se identifică atât cu teritoriul respectiv, cât și cu forma de organizare politică, adică cu statul. În cadrul acestui proces de conexiuni reciproce populația capătă cu timpul conștiința de sine (conștiința națională), care include conștiința apartenenței la un teritoriu determinat, solidaritatea cu o anumită forță publică, căreia îi conferă prin vot legitimitate, și își formează astfel o ideologie națională.

În dreptul constituțional modern o asemenea legătură între stat și populația sa este exprimată prin termenul de **cetățenie**.

File istorice. În general, se consideră că conceptul de **cetățenie** are aceeași vîrstă cu primele comunități umane sedentare, deoarece se referă la cei care sînt (sau nu sînt)

membrii unei aceleiași comunități [1, p. 22].

Din punct de vedere istoric, noțiunea este atestată încă în perioada antică în orașele Republicii Romane și își are rădăcinile în latinescul „civitas”. În perioada antică, în Roma, Sparta și Atena, se considerau cetățeni numai persoanele care

prin mijlocirea Adunării Populare participau la rezolvarea treburilor publice.

La Roma, *jus civile* (dreptul cetății) semnifica faptul că indivizii care nu fac parte din cetate, nu sînt ocrotiți de legea romană. Datorită acestui fapt, acei care nu purtau acest titlu, adică străinii, chiar dacă erau liberi, aveau un statut juridic similar cu al sclavului: erau lipsiți de personalitate juridică și puteau fi luați sclavi de oricine. Titlul de cetățean era purtat de cei care locuiau în cetate și aveau totalitatea drepturilor civile și politice; nu exista în acel timp, titlu mai înalt, iar mîndria de a fi cetățean al Romei se exprima în formula: *civis romanus sum!* (sînt cetățean roman) [11, p. 169].

În anul 212 împăratul Antonio Caracala, printr-un edict, a acordat cetățenie tuturor locuitorilor Imperiului Roman, acest moment marcînd modificarea conținutului politic și juridic al conceptului de **cetățenie**.

În același demers istoric ținem să facem referire și la contribuția Greciei Antice la apariția **cetățeniei**. Astfel, după cum susține Șt. Munteanu, la originea conceptului de cetățenie se află moștenirea greacă, întrucît grecii, părinții *polis*-ului, au inventat ideea de *cetățean*, ca membru al comunității oamenilor liberi și egali [10, p. 53].

Potrivit autoarei I. B. Fan termenul *cetățean* provine de la noțiunea *polites* – locuitor al *polis*-ului, care dispune de anumite drepturi și obligații de natură publică și privată conform legilor grecești [19, p. 92]. Destul de evidentă este provenirea termenului de cetățean (*polites*) de la noțiunea de cetate (*polis*), moment ce a avut o importanță deosebită în conturarea esenței și conținutului categoriei de **cetățenie**.

În epoca feudală, **cetățenia** își

pierde conținutul juridic, o bună parte a membrilor statului fiind calificați ca supuși, situație ce presupunea multe obligații și puține drepturi. În special, supușii nu posedau drepturi politice și nu participau la treburile publice (în prezent, însă, termenul de *supus* este folosit numai în unele state-monarhii, desemnînd aceleași relații ca și noțiunea de *cetățean*). Odată cu întărirea și centralizarea statului, supusul devine un dependent față de puterea supremă în stat, care se concretiza într-un prinț, rege sau împărat [8, p. 74].

Pînă la 1789, instituția **cetățeniei** a avut un caracter limitat, reducîndu-se de fapt, la indicarea apartenenței persoanei la un anumit stat. În anul 1789, prin *Declarația franceză a drepturilor omului și cetățeanului* s-a introdus noțiunea contemporană de **cetățenie**, lichidîndu-se supușenia și legînd-o de participarea activă a persoanei la viața publică. Lichidarea supușeniei nu purta doar un caracter declarativ determinat de substituirea unei noțiuni prin alta, ea a generat o serie de consecințe juridice legate de anularea drepturilor și privilegiilor feudale, și, mai ales, a celor care se refereau la dreptul feudal personal sau la iobăgie. Respectiv, la 19 iunie 1790 Adunarea Națională a Franței a adoptat Decretul cu privire la anularea instituției nobilimii ereditare și a tuturor titlurilor nobiliare, iar prima Constituție a Franței, din 3 septembrie 1791, prevedea principii de bază, printre care se consacrau egalitatea cetățenilor în drepturi și condițiile de dobîndire a cetățeniei franceze [4, p. 215-216].

După cum se poate observa evoluția instituției cetățeniei a depins de mai mulți factori printre care drepturile și libertățile omului acordate și garantate de către stat,

dezvoltarea social-economică a statelor, recunoașterea și protejarea valorilor democratice.

Generalizînd asupra retrospectivei istorice, ținem să notăm că cetățenia poate fi descrisă pe scurt ca participarea la o comunitate sau prin calitatea de membru al acestei comunități. Diferite tipuri de comunități politice dau naștere la diferite forme de cetățenie. Aceste principii simple au fost formulate pentru întîia oară acum aproape două milenii și jumătate în a treia carte a *Politicii* lui Aristotel. Principala diferență dintre cetățenia așa cum este ea concepută în statul-cetate din Grecia Antică și în statul național democratic modern privește dimensiunile sau sfera comunității politice. Pentru Aristotel, cetățenia se identifica cu statutul privilegiat al grupului conducător în statul-cetate. În cazul statului democratic modern, la baza cetățeniei stă posibilitatea de a participa la exercitarea puterii politice prin intermediul procesului electoral. Această participare implică, prin urmare, calitatea juridică de membru al unei comunități politice bazate pe drept. Pentru Aristotel, statutul de cetățean era acordat doar celor care participau activ la luarea deciziilor și la exercitarea puterii [1, p. 23]. Astăzi, cetățenia națională a fost extinsă la nivelul întregii societăți, indiferent de gradul de participare a indivizilor la exercitarea puterii publice în cadrul statului.

Natura politico-juridică a cetățeniei. În doctrina juridică noțiunea de **cetățenie** este înțeleasă atît într-un sens *juridic*, cît și în unul *politic*, atunci cînd este privită ca o apartenență a unui individ la o colectivitate umană (națiune popor), organizată în stat. Important este că între aspectul juridic și politic al cetățeniei există o legătură indisolubilă [12, p. 114-115].

În același timp, **cetățeniei** îi sînt recunoscute două accepțiuni, de *instituție juridică*, adică o grupare de norme juridice și de *condiție juridică*, pe care o au acele persoane, care au calitatea de cetățean.

Prin esența sa, noțiunea de **cetățenie** are conotații juridice multiple în funcție de natura raporturilor juridice în care se manifestă: raporturi de drept internațional, raporturi de drept constituțional (ex.: drepturile electorale); raporturi de drept administrativ (ex.: cererea de dobîndire a cetățeniei se adresează unei autorități a puterii executive); raporturi de dreptul familiei (ex.: dobîndirea cetățeniei prin adopțiune). Rezultă așadar, că termenul juridic de **cetățenie** are un caracter complex, generat de multitudinea și de natura ramurilor de drept care îi conferă o haină juridică specifică. Din această perspectivă, ea este determinată a fi o noțiune interdisciplinară [12, p. 114].

În opinia cercetătorului C. Ionescu [9, p. 367] **cetățenia** nu este o noțiune juridică-sinteză, construită prin integrarea și forjarea într-o unică unitate a caracteristicilor ce i le imprimă, după caz, dreptul internațional, dreptul constituțional, dreptul administrativ sau dreptul familiei. Domnia sa precizează că noțiunea juridică de **cetățenie**, rezultă cu preponderență din știința dreptului constituțional, respectiv din dreptul constituțional, celelalte ramuri ale dreptului reglementînd mai degrabă modurile de dobîndire sau pierdere a cetățeniei, decît conținutul propriu-zis al acesteia.

În același timp, dl profesor I. Deleanu [5, p. 25] menționează că, fiind o instituție complexă, cetățenia este o instituție a dreptului constituțional, întrucît:

a) ea este o expresie a suveranității politice; statul, pe temeiul

suveranității lui, stabilește statutul juridic al cetățenilor săi;

b) numai cetățenii statului respectiv au dreptul de a participa la executarea puterii în formele instituționalizate ale democrației directe (sufragiul, referendumul, inițiativa populară) sau cele ale democrației reprezentative.

Referitor la natura juridică a cetățeniei, în literatura de specialitate au fost exprimate numeroase și contradictorii puncte de vedere. În acest sens I. Muraru [11, p. 156] subliniază că una din cele mai controversate probleme privitoare la cetățenie este natura juridică a acesteia, dat fiind că cetățenia este definită, de obicei, fie ca o „legătură între individ și stat”, fie ca o „legătură politică între individ și stat”, fie ca o „legătură politică și juridică”, fie ca o „legătură juridică”, ca o „apartenență juridică” sau o „calitate a persoanei”.

În contextul abordării acestui aspect, cercetătorul B. B. Berceanu susține că instituția cetățeniei și condiția cetățenească exprimă, în primul rînd, o legătură – principial statornică – a individului cu statul, cu cetatea. O asemenea legătură se numește, în general, *resortisanță*, iar indivizii astfel legați se numesc *resortisanți*, nu cetățeni. Opus condiției de resortisant este cel nelegat de un stat, numit *apatrid* (el. „fără patrie”), *apolit* (el. „fără stat”) sau *heimatlos* (germ. „fără țară”).

Evident, legătura e față de un anumit stat: *resortisanța* reprezintă apartenența individului la un anumit stat. Este important de concretizat că **cetățenia** este numai acea resortisanță în care legătura dintre individ – numit, ca atare *cetățean* – și stat pornește de la drepturi și obligații (datorii) reciproce: în care și individul are drepturi, și statul obligații, în care individul participă la conducerea statului, în care

statul este expresia voinței cetățenilor, în care cetățenii constituie chiar statul, sînt membrii statului. Condiția opusă celei de cetățenie, respectiv celei de cetățean, în cadrul unei resortisanțe, este cea din *supușenie*, respectiv cea de *supus*, avînd ca prototip sclavia, în care individul (sclavul) este redus la un simplu bun, la simplu obiect. Diferența între o condiție și alta este că în cetățenie primează drepturile, în timp ce în supușenie primează obligațiile [2, p. 8].

La acest subiect s-a referit și constituționalistul C. Ionescu [9, p. 368-369], în viziunea căruia **cetățenia** presupune *apartenența unei persoane la un anumit stat*, apartenența fiind în același timp și politică și juridică.

Dezvoltînd ideea de apartenență, domnia sa concretizează că este un termen ambivalent. Apartenența unei persoane la un anumit stat nu exprimă o legătură unilaterală ci una reciprocă între cele două entități. Cu alte cuvinte, nu numai cetățeanul este legat de stat, ci și statul este legat de cetățean. Această legătură are în primul rînd un fundament politic rezultînd din dreptul statului ca reprezentant al puterii suverane a poporului de a conferi și apăra calitatea de cetățean al său, a unei anumite persoane. În al doilea rînd, legătura respectivă are un fundament juridic rezultînd din consfințirea în Constituție și în alte acte normative a principiilor și a cadrului juridic de reglementare a raporturilor de cetățenie.

Apartenența nu exprimă însă un simplu raport de subordonare a cetățeanului față de stat sau altfel spus, un raport de dominație exercitată de stat asupra unei persoane. Acest raport există, indiferent de calitatea persoanei ce locuiește într-un anumit stat și asupra căreia se exercită prerogative de comandă.

În acest sens, este de necontestat că raporturile de subordonare / dominație caracteristice oricărui raport între stat și individ nu au relevanță nemijlocită, evidentă pentru raporturile de cetățenie, forța publică (statul) exeritându-și dominația asupra oricărui individ care domiciliază sau rezidează pe teritoriul său.

În baza acestor momente, autorul [9, p. 369] conchide că **cetățenia** exprimă legătura principală și statornică între stat și o persoană fizică, în baza căreia aceasta participă la diferite proceduri legale prin care se exprimă voința suverană a poporului și beneficiază de drepturile și libertățile fundamentale pe care i le garantează statul, care, în același timp, îi impune anumite îndatoriri fundamentale.

Luînd ca suport raportul de apartenență a individului față de un anumit stat, unii autori au definit **cetățenia** ca fiind situația juridică care rezultă din raporturile statornice care intervin între o persoană fizică și statul, exprimînd apartenența persoanei la stat, situație caracteristică prin plenitudinea drepturilor și obligațiilor reciproce predeterminate de lege [5, p. 28].

Într-o altă definiție, **cetățenia** a fost apreciată ca acea calitate a persoanei fizice ce exprimă relațiile permanente social-economice, politice și juridice dintre persoana fizică și stat, dovedind apartenența sa la stat și atribuind persoanei fizice posibilitatea de a fi titularul tuturor drepturilor și îndatoririlor prevăzute de constituția și legile statului [11, p. 49; 13, p. 155].

La rîndul său, cercetătorul Gh. Iancu [8, p. 76] privește **cetățenia** ca fiind o legătură politică și juridică permanentă (internă) dintre o persoană fizică și un anumit stat, legătură care se exprimă prin totalitatea drepturilor și obligațiilor

reciproce dintre o persoană și statul al cărui cetățean este, precum și printr-o legătură juridică specială (externă) care are același conținut, dar care se prelungește și se păstrează oriunde s-ar găsi persoana ce are calitatea de cetățean.

În contextul dat, sînt relevante și ideile expuse de specialiștii în drept internațional, potrivit cărora cetățenii unei țări sînt persoane legate printr-un raport juridic de statul pe teritoriul căruia trăiesc sau din care sînt originari. Ea nu este o simplă legătură politică sau juridică între individ și colectivitatea organizată politic, ci este o integrare angajată în sînul acestei colectivități [7, p. 183].

Cetățenia implică o legătură de loialitate, determinată în cea mai mare măsură prin afinitate etnică, religioasă, culturală a tuturor indivizilor care alcătuiesc o anumită națiune.

Cetățenia reprezintă legătura politică și juridică permanentă dintre persoana fizică și un anumit stat. Ea exprimă totalitatea drepturilor și obligațiilor reciproce dintre o persoană și statul al cărui cetățean este. Ea este o legătură juridică specială păstrată și prelungită oriunde s-ar găsi persoana în cauză: în statul de origine, în alt stat, pe mare, în aer sau în spațiul cosmic [3, p. 74; 12, p. 115].

Totodată, și alte științe sociale cum ar fi, de pildă, sociologia politică sau politologia conferă noțiunii de cetățenie un conținut specific.

Astfel, din perspectivă sociologică, **cetățenia** este definită ca un statut uzual și reprezintă calitatea de membru al unui stat-națiune, fiind conferită de la naștere sau prin proceduri juridice în cazuri de emigrare dintr-un stat în altul [16, p. 95].

Din perspectivă politologică **cetățenia** este o relație dinamică

între un cetățean și națiunea sa. Potrivit acestei concepții, noțiunea de **cetățenie** cuprinde reguli referitoare la ceea ce *ar putea să facă* (să voteze), la ceea ce *trebuie să facă* (să plătească impozite și taxe) și la ceea ce *ar putea să refuze să facă* [14, p. 95]. Din aceeași perspectivă, **cetățenia** este definită ca o calitate juridică a cetățeanului care sintetizează ansamblul relațiilor social-economice, politice și juridice dintre acestea și un anumit stat [15, p. 41].

În doctrină, uneori, termenul de cetățenie este asimilat celui de naționalitate. Prin esența lor, cele două noțiuni se referă la raporturile dintre persoană și stat, dar ele nu trebuie confundate. Spre deosebire de cetățenie naționalitatea trebuie privită ca fiind *calitatea sau condiția juridică ce decurge din relațiile care există între o persoană fizică și un stat determinat*, susține B. B. Berceanu [2, p. 53].

Pentru o mai bună înțelegere a esenței **cetățeniei** considerăm necesar a menționa că majoritatea specialiștilor susțin că cetățenia are un dublu sens, o dublă accepțiune [11, p.153; 5, p. 24; 17, p. 150; 6, p. 131]: *instituție juridică și condiție juridică*. Aceste două accepțiuni sînt strîns legate între ele, drepturile subiective ale unei persoane derivînd tocmai din normele pe care le consacră sau le reglementează. Dar, cetățenia în sens de instituție juridică ține de dreptul obiectiv, pe cînd cetățenia în sens de condiție juridică se circumscrie sferei drepturilor subiective, axîndu-se pe ideea de subiect de drept.

În prima accepțiune **cetățenia** reprezintă un ansamblu de norme juridice ce reglementează raporturi sociale grupate în jurul necesității de a asigura plenitudinea drepturilor și obligațiilor prevăzute de Constituție și legi acelor persoane care,

prin sentimentele și interesele lor, sînt strîns legate de destinele statului respectiv. Din acest punct de vedere, cetățenia constituie o categorie legată de dreptul obiectiv [5, p. 24; 6, p. 132].

În al doilea caz, **cetățenia** este văzută ca o situație juridică (un statut), termen prin care se înțelege un complex de drepturi subiective și obligații ale unei persoane, unite între ele printr-o conexiune specifică. Așadar, dacă privim cetățenia din punctul de vedere al subiectului ei, ea apare așezată pe ideea subiectului de drept, adică o poziție juridică în cadrul unor raporturi sociale ce o caracterizează.

De aceea, avînd în vedere cel de-al doilea sens, unii autori [13, p. 154] definesc **cetățenia** ca fiind acea situație juridică rezultată din apartenența unei persoane la un anumit stat, persoana dobîndind plenitudinea drepturilor și obligațiilor prevăzute de Constituție și legi, inclusiv drepturile politice, obligația fidelității față de țară și cea de apărare a ei.

În acest context C. Ionescu susține că **cetățenia** ca o condiție juridică sau statut al individului trebuie considerată ca fiind izvorul drepturilor subiective garantate de către stat prin Constituție, propriilor cetățeni și nu ca statut al unor indivizi. Ca atare, calitatea de cetățean al unui anumit stat, conferă persoanei respective dreptul de a exercita drepturile și libertățile fundamentale, dar și obligația de a-și îndeplini îndatoririle constituționale față de stat, cu alte cuvinte, de a căpăta un anumit statut juridic.

Statutul juridic al individului nu este garantat atît de drepturile subiective recunoscute și garantate de constituție, cît de calitatea sa de cetățean al unui stat, în virtutea căruia el dobîndește drepturile re-

spective și își asumă anumite îndatoriri [9, p. 368].

Deosebit de important la acest capitol se prezintă faptul că condiția juridică de cetățean e concepută în perspectiva unei legături care nu se rupe prin părăsirea teritoriului și a transmiterii ei următoarelor generații, expresie a permanenței, stabilității și continuității statului [2, p. 54].

În continuare, ținem să atragem atenția asupra faptului că în literatura de specialitate rusă se menționează că complexitatea naturii juridice a **cetățeniei** se manifestă prin aceea că ea intervine atît ca o *instituție* interramurală complexă de sine stătătoare a dreptului și o *condiție juridică*, parte componentă a statutului juridic al cetățeanului, cît și ca un *drept subiectiv* și un *raport juridic* continuu (existent atît sub formă generală, cît și concretă) [18, p. 8-9].

Ca parte a sistemului de drept, **cetățenia** există ca o instituție juridică (a dreptului). Dat fiind faptul că raporturile juridice de cetățenie sînt reglementate de normele juridice internaționale, totalitatea acestora formează instituția juridică internațională a cetățeniei, normele căreia au prioritate față de instituția juridică internă a cetățeniei.

Cetățenia este în același timp și obiect al unuia dintre cele mai importante drepturi ale omului, prin intermediul căruia individul este legat de lumea externă, de națiune, popor, de grupurile sociale. Dreptul subiectiv la cetățenie este consemnat în multe acte juridice internaționale, ocupînd un loc important în sistemul drepturilor fundamentale ale omului.

Prin esență, **cetățenia** este pe de o parte un mijloc de individualizare a persoanei, pe de altă parte – un mijloc de implicare a acesteia în sistemul raporturilor juridice. Din

această perspectivă, cetățenia este înțeleasă și ca un tip distinct de raporturi juridice între persoană și stat, la baza căruia stă apartenența sau legătura individului cu statul.

Paritularitățile **cetățeniei** permit evidențierea raportului juridic de cetățenie din totalitatea raporturilor juridice concrete ca fiind un raport juridic general căruia îi este propriu cel mai înalt grad de generalizare și cea mai abstractă formă de interacțiune a subiecților, avînd un caracter de statut, exprimat de durabilitate și continuitate în timp și spațiu.

Înțelegerea **cetățeniei** ca raport juridic general continuu permite determinarea ei ca condiție (stare) juridică a individului. Această condiție este rezultatul realizării dreptului subiectiv concret la cetățenie, cînd faptul obținerii generează raportul juridic general continuu de cetățenie.

Dincolo de natura sa juridică, **cetățenia** implică și un pronunțat conținut politic, asupra căruia ținem să ne referim în continuare. La acest capitol, cercetătorul N. V. Kalinin notează că cetățenia nu este doar o legătură juridică între persoană și stat, dar și una politică. Aceasta se datorează potențialului politic substanțial al ei, exprimat prin faptul că numai cetățenii dispun de posibilitatea de a participa la realizarea puterii politice și numai asupra cetățenilor se răsfrînge în volum deplin puterea politică a statului [18, p. 8-9].

Cetățenia are un suport politic, nu numai prin faptul că stabilirea și modul ei de reglementare reprezintă expresia voinței suverane a poporului ei, îndeosebi, pentru că fiecare cetățean participă în această calitate la exercitarea puterii, revenindu-i, prin abstractizare, „o porțiune” din puterea suverană a poporului. Cu alte cuvinte, cetățenia

acordă dreptul unei persoane fizice, membru al populației care locuiește într-un anumit stat să se manifeste politic, adică să voteze și să fie ales în organele reprezentative ale puterii sau ale administrației publice, ori să ocupe înalte demnități și funcții publice, numai dacă are calitatea de cetățean și domiciliul în țara respectivă.

În contextul dat, cercetătorul B. Berceanu susține că există o legătură a condiției cetățenești cu forma de guvernământ, cu întregul sistem politic al societății. Termenul de *cetățean* e cel mai adecvat întrebuințat în democrație, pe deplin în formația politică derivată din concepția „contractului social”, el e circumscris într-o formație politică bazată pe un pact între guvernanți și guvernați, precum într-o monarhie constituțională, și nu e deloc adecvat într-o monarhie absolută sau o dictatură, chiar dacă autoritatea ar fi însoțită de liber-arbitru sau de gândire, chiar dacă stăpînul ar fi generos [2, p. 12].

Respectiv, **cetățenia** este privită în prezent ca fiind un contract social (desigur convențional) între stat și cetățean, în baza căruia cetățeanul, îndeplinind obligația de a achita taxele și impozitele statului, de a respecta legile, de a satisface serviciul militar etc., este în drept să ceară statului apărarea drepturilor și intereselor sale legale [20, p. 258-259].

Este relevant în acest context și faptul că din perspectivă *subiectivă*, **cetățenia** exprimă calitatea juridică a unei persoane fizice, a unui om, ca atare numit cetățean, de a fi element, membru al unui stat (al unui sistem ierarhic de state, în general al unui organism politic autonom), calitate din care derivă toate celelalte drepturi constituționale. Din perspectivă *obiectivă*, cetățenia exprimă, în mod corespunzător,

raportul juridic fundamental dintre individ și stat – statului revenindu-i dreptul și obligația de a-l face pe individ participant activ la propria sa menținere și dezvoltare și de a-l cointeresa să rămână un astfel de participant -, așadar raportul juridic fundamental dintre om și societate, raport egal între stat și fiecare dintre membrii, cetățenii săi.

Generalizînd, notăm că a fi membru al unui stat înseamnă a participa (în limita capacității individuale de fapt și a posibilității practice de participare egală, concomitentă sau alternativă, cu ceilalți membri) la exercitarea puterii de stat și a beneficia de sistemul său juridic, drepturi cărora le corespund și obligațiile, în condițiile ordinii de drept, de susținere și promovare a aceluia stat. Astfel, cetățenia apare ca expresie a principiului egalității în viața socială, expresie a realizărilor unei vieți democratice, expresie a luptei împotriva încercărilor de a le diminua și înfrînge.

Bibliografie:

1. Barbalet J. M. *Cetățenia*. București: Editura DU Style, 1998.
2. Berceanu B. B. *Cetățenia: monografie juridică*. București: Editura ALL BECK, 1999.
3. Bolintineanu Al., Năstase A., Aureescu B. *Drept internațional contemporan*. București, 2000.
4. Cârnaț T. *Drept constituțional și instituții politice* (ediția a II-a revăzută și adăugită). Chișinău: “Print-Caro” SRL, 2010.
5. Deleanu I. *Drept constituțional și instituții politice. Vol 2* București: Editura Nova, 1996.
6. Drăganu T. *Drept constituțional și instituții politice. Tratat elementar. Vol. 1*. București: Editura Lumina Lex, 2000.
7. *Drept internațional public*. Ed. a 3-a (revăzută și adăugită). Red. co-

ord.: Al. Burian. Chișinău: S. n., 2009 (Tipografia „Elena V.-I.” SRL).

8. Iancu Gh. *Drept constituțional și instituții politice*. Ediția a III revăzută și completată. București: Lumina Lex, 2005.

9. Ionescu C. *Drept constituțional și instituții politice*. Ediția a 2a, revăzută. București: Editura ALL BECK, 2004.

10. Munteanu Șt. *Integrarea europeană: o perspectivă juridico-filosofică*. București: Editura C. H. Beck, 2006.

11. Muraru I. *Drept constituțional și instituții politice*. București: Editura Actami, 1997.

12. Muraru I., Tănăsescu E. S. *Drept constituțional și instituții politice*. Ediția a 12, vol. I. București: Editura All Beck, 2005.

13. Popescu E. *Teorii ale integrării europene*. București: Editura C. H. Beck, 2009.

14. Shaphritz J. M. *Dictionary of American Government and Politics*. Chicago: The Dorsey Press, 1983.

15. Tămaș S. *Dicționar politic. Instituțiile democrației și cultura civică*. București: Editura Academiei, 1993.

16. Zamfir C., Vlăsceanu L. *Dicționar de sociologie* București: 1993.

17. Иванов В. М. *Конституционное право Республики Молдова*. Кишинев, 2000.

18. Калинин, В. Н. *Институт гражданства в российском праве: Общетеоретический аспект*. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. М., 2002.

19. Фан И. Б. *Античные модели гражданства*. Научный ежегодник Института Философии и Права Уральского отделения Российской Академии Наук, 2002, № 3.

20. Фан И. Б. *Гражданство и миграция в политических концепциях XX века*. Научный ежегодник Института Философии и Права Уральского отделения Российской Академии Наук, 2008. Выпуск 8.